

PRIJEDLOG ODLUKE O SUDJELOVANJU PRIPADNIKA ORUŽANIH SNAGA REPUBLIKE HRVATSKE U MIROVNOJ OPERACIJI EUROPSKE UNIJE "EU NAVFOR Somalia – ATALANTA"

I. USTAVNA OSNOVA

Na temelju članka 7. stavka 2. Ustava Republike Hrvatske pokreće se postupak za donošenje Odluke o sudjelovanju pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske u mirovnoj operaciji Europske unije (EU NAVFOR Somalia – ATALANTA) (u daljnjem tekstu: Odluka).

II. OCJENA DOSADAŠNJEG STANJA

Sudjelovanje u međunarodnim mirovnim operacijama u skladu je sa strateškim opredjeljenjem Republike Hrvatske čime se naša država svrstava među odgovorne članice međunarodne zajednice koje su spremne preuzeti svoj dio tereta opće sigurnosti.

Republika Hrvatska trenutno u 12 mirovnih misija i operacija ima angažirano ukupno 440 pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske, a broj se kreće u granicama utvrđenim Dugoročnim planom razvoja Oružanih snaga Republike Hrvatske 2006. – 2015.

Hrvatski sabor donio je 3. travnja 2009. godine Odluku o sudjelovanju do pet pripadnika oružanih snaga Republike Hrvatske u mirovnoj operaciji europske unije EU NAVFOR Somalia – ATALANTA (Narodne novine, broj 45/09). U skladu s Odlukom Hrvatskog sabora Vlada Republike Hrvatske donijela je 26. lipnja 2009. godine Odluku o rotaciji, broju i organizacijskoj strukturi pripadnika Oružanih snaga u mirovnoj operaciji „EU NAVFOR Somalia – ATALANTA“ kojom se u navedenu operaciju upućuju tri pripadnika Oružanih snaga i to na francuski ratni brod, belgijski ratni brod te u Operativno središte Zapovjedništva Operacije u Northwoodu u Velikoj Britaniji.

S obzirom da je Vijeće EU-a 15. lipnja 2009. objavilo produžetak operacije Atalanta za još jednu godinu odnosno do prosinca 2010. godine Republika Hrvatska planira tijekom 2010. godine aktivno doprinositi operaciji EU-a protiv piratstva, angažmanom svojih pripadnika Oružanih snaga na brodovima članica EU-a i u stožeru operacije – sveukupno do pet pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske.

III. RAZLOZI I CILJEVI DONOŠENJA ODLUKE

Uključivanje pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske u mirovnu operaciju Europske unije "EU NAVFOR Somalia – ATALANTA" u skladu je s namjerom davanja doprinosa razvoju operativnih sposobnosti Europske unije za djelovanje u zajedničkim operacijama razoružanja, humanitarnim zadaćama i zadaćama spašavanja, zadaćama vojnog savjetovanja i pomoći, prevenciji sukoba i mirovnim zadaćama, zadaćama borbenih snaga u upravljanju krizama, uključujući stvaranje mira i upravljanje post konfliktnim situacijama.

Sudjelovanjem u mirovnoj operaciji Europske unije "EU NAVFOR Somalia – ATALANTA" Republika Hrvatska potvrđuje svoj strateški cilj – članstvo u Europskoj uniji, a time i doprinos sposobnostima Europske unije za upravljanje krizama.

Republika Hrvatska profilira se kao pouzdani partner koji može odgovoriti većim sigurnosnim izazovima i osnažuje politički i vojni kredibilitet Republike Hrvatske kod zemalja članica Europske unije.

Doprinosom u operaciji ATALANTA, Republika Hrvatska pridružila se zajedničkom naporu članica EU-a usmjerenom borbi protiv piratstva i osiguranju neometane plovidbe.

Imajući u vidu da u operaciji Europske unije sudjeluju brodovi zemalja članica EU-a (i NATO-a), sudjelovanje pripadnika Hrvatske ratne mornarice korisno je u stjecanju praktičnih znanja i iskustava kako u izvršavanju brodskih dužnosti tako i u stožernom radu. Isto tako, angažmanom u ovoj operaciji Republika Hrvatska dokazuje svoju spremnost aktivno pridonositi jednom od dugoročnih ciljeva Zajedničke vanjske i sigurnosne politike Europske unije, a to je potpora miru i sigurnosti na području Afrike.

Piratstvo u somalijskim vodama odnosno vodama Adenskog zaljeva posljedica je osamnaestogodišnjeg nepostojanja funkcionalne državne vlasti u Somaliji. Tijekom 2006. godine kada je Savez islamskih sudova proglasio piratstvo kaznenim djelom za koje je predviđena smrtna kazna, piratske aktivnosti su na kraće vrijeme prestale. Međutim, nakon što su etiopijske postrojbe 2006. godine svrgnule s vlasti Savez islamskih sudova, piratstvo ponovno oživljava, a između 1000 i 1500 bivših vojnika, ribara i tehnoloških stručnjaka započinje s piratskim aktivnostima kao dodatnim izvorom prihoda, što im je omogućilo zaradu od više milijuna dolara.

Inicijalno pirati su djelovali u zapadnom dijelu Indijskog oceana duž istočne obale Somalije te su se proširili prema Adenskom zaljevu duž sjeverne obale Somalije pa sve do Sejšela. Metom pirata također je i pomorska trgovina u strateški važnom tjesnacu Bab-el Mandeb i sjevernije u Sueskom kanalu (tjesnac 30 km širine između Đibutija i Yemena). Glavna uporišta pirata su na području autonomne pokrajine Puntlanda, u okolici gradova Harardhere i Eyl-a, pa i u Hobyu-u.

U siječnju 2009. godine etiopske su snage napustile Somaliju ostavljajući iza sebe misiju Afričke unije AMISOM s mandatom pružanja pomoći Prijelaznoj federalnoj Vladi Somalije (Transitional Federal Government of Somalia – TFG).

U kolovozu 2009. potpisan je sporazum između Putlanda i Prijelazne federalne Vlade Somalije o uspostavi Federalne Somalije, a navedeni sporazum uključuje borbu protiv piratstva i krijumčarenje ljudi.

Na prostoru Somalije od 19. siječnja 2007. godine, djeluje i misija Afričke unije (AU) pod nazivom African Union Mission in Somalia – AMISOM, a na terenu je ukupno razmješteno oko 5250 vojnika iz Ugande i Burundije. Misija je odobrena od strane UN-a (Rezolucijom 1744 od 21.2.2007.) s mandatom pružanja pomoći Prijelaznoj saveznoj vladi u uspostavi vlasti na cjelokupnom teritoriju Somalije, implementaciji nacionalnog sigurnosnog plana, potpori obuci vojske Prijelazne federalne Vlade Somalije te pomoći u kreiranju sigurnog okruženja za humanitarno djelovanje. Misija AMISOM ima potporu civilnog stanovništva zbog humanitarne pomoći. Između 22. i 23. travnja 2009. godine u Bruxellesu je održana međunarodna konferencija kao podrška somalijskim institucijama i AMISOM-u, organizirana od strane UN-a, EU-a i Afričke unije gdje je 213 milijuna dolara založeno kao pomoć novoj Prijelaznoj federalnoj Vladi Somalije u donošenju mira i stabilnosti.

Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda Rezolucijom 1814 (2008.) od 15. svibnja 2008. godine pozvalo je države i regionalne organizacije na suradnju i poduzimanje akcija zaštite brodova koji isporučuju humanitarnu pomoć Somaliji. Rezolucijom 1816 od 2. lipnja 2008.

godine Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda izrazilo je zabrinutost zbog sve učestalijeg piratstva i oružanih pljački brodova koji prevoze humanitarnu pomoć Somaliji i ugrožavanja sigurnosti plovidbe komercijalnim pomorskim rutama te ohrabrilo zainteresirane države da s Prijelaznom federalnom Vladom Somalije (Transitional Federal Government of Somalia – TFG) koordiniraju napore na sprječavanju piratstva i oružanih pljački na moru. Vijeće sigurnosti odobrilo je da se u roku od šest mjeseci, uz prethodnu obavijest Prijelazne federalne Vlade Somalije, brodovima operacije odbori ulazak u teritorijalne vode Somalije uz uvjet da njihovo djelovanje bude u skladu s međunarodnim pravom uz mogućnost primjene svih sredstava u sprječavanju akata piratstva i oružanih pljački na moru. Sljedećom Rezolucijom 1838 od 7. listopada 2008. godine Vijeće sigurnosti poduprlo je planove Europske unije za uspostavljanje mirovne operacije kao i druge međunarodne ili nacionalne inicijative poduzete u skladu s prethodnim rezolucijama te potaknulo zemlje koje imaju takve sposobnosti da surađuju s Prijelaznom federalnom Vladom Somalije u borbi protiv piratstva i oružanih pljački na moru te zaštititi konvoja Međunarodnog programa za hranu koji su ključni u dostavi humanitarne pomoći somalijskom narodu.

Slijedom rezolucija Vijeća sigurnosti UN-a, Vijeće EU-a u Zaključku od 26. svibnja 2008. godine izrazilo je zabrinutost zbog povećanja piratskih napada u vodama Somalije koji ugrožavaju humanitarne napore i međunarodni pomorski promet u regiji, a međunarodna zajednica pozvana je na sudjelovanje u pratnji brodova koji prevoze humanitarnu pomoć somalijskom narodu.

Početak kolovoza 2008. godine Vijeće EU-a odobrilo je Koncept upravljanja krizom radi implementacije Rezolucije Vijeća sigurnosti UN-a 1816 (2008.). Sredinom rujna 2008. godine Vijeće EU-a odlučilo je u Bruxellesu uspostaviti koordinacijsku cjelinu sa zadaćom potpore aktivnostima izviđanja i zaštite na moru koje zemlje članice provode u vodama oko Somalije. Istovremeno, Vijeće EU-a odobrilo je plan implementacije koordinirane akcije (EU NAVCO). Razrađena opcija za moguću mirovnu operaciju EU-a za potrebe koje će zainteresirane članice, u suradnji s Prijelaznom federalnom Vladom Somalije, staviti na raspolaganje sredstva za sprječavanje i borbu protiv piratstva i oružanih pljački u vodama Somalije.

Vijeće EU-a 19. rujna 2008. godine usvojilo je Zajedničku akciju 2008/749/CFSP kojom je formirano koordinacijsko tijelo u Bruxellesu (EU NAVCO) u svrhu potpore aktivnostima pojedinih država članica EU-a u provedbi nadzora i zaštiti plovila u vodama oko Somalije te koordinaciji između brodova EU-a i NATO zemalja te brodova komercijalnih kompanija koje plovo tom pomorskom rutom.

Zajedničkom akcijom 2008/851/CFSP 10. studenog 2008. godine donesena je odluka o provedbi mirovne operacije kojom će se pomoći provedba rezolucija Vijeća sigurnosti UN-a 1814 (2008), 1816 (2008) i 1838 (2008). Tom odlukom definiran je i mandat mirovne operacije Europske unije "EU NAVFOR Somalia – ATALANTA" koji uključuje: zaštitu brodova pod zastavom Svjetskog programa za hranu, uključujući i prisutnost naoružanih pripadnika operacije na brodovima, poglavito kada plovo teritorijalnim vodama Somalije, zaštita trgovačkim brodovima koji plovo u području provedbe operacije, nadzor obalnog područja Somalije, uključujući i teritorijalne vode u kojima postoje opasnosti za pomorske aktivnosti, osobito promet, poduzimanje nužnih koraka, uključujući uporabu sile radi odvratanja, sprječavanja i intervencije radi okončanja akata piratstva i oružanih pljački u području operacije. Planirano trajanje operacije je 12 mjeseci od datuma dostizanja inicijalne operativne sposobnosti. Zapovjednik operacije je do 15. prosinca 2009. godine admiral Peter Hudson (UK), a Operativno zapovjedništvo (OHQ) smješteno je u Northwoodu u Velikoj Britaniji.

Rezolucijom Vijeća sigurnosti UN-a 1846 (2008), od 2. prosinca 2008. godine odlučeno je da tijekom sljedećih 12 mjeseci države i regionalne organizacije u suradnji s Prijelaznom federalnom Vladom Somalije (Transitional Federal Government of Somalia – TFG) mogu ući u Somaljske teritorijalne vode i upotrijebiti „sve potrebne mjere“ u borbi protiv piratstva i oružanih pljački u somaljskim vodama.

Plan operacije (Operational Plan – OPLAN) i Pravila djelovanja (Rules of Engagement - RoE) odobreni su odlukom Vijeća EU-a 2008/918/CFSP od 8. prosinca 2008. godine, a koji datum je određen kao datum početka mirovne operacije Europske unije "EU NAVFOR Somalia – ATALANTA". Inicijalna operativna sposobnost proglašena je 15. prosinca 2008. godine, a puna operativna sposobnost u veljači 2009. godine.

Operacija ATALANTA kao prva EU pomorska operacija provodi se u okviru Europske sigurnosne i obrambene politike (*European Security and Defence Policy* -ESDP). Mandat operacije uključuje zaštitu brodova pod zastavom svjetskog programa za hranu, zaštitu trgovačkih brodova, poduzimanje nužnih koraka uključujući uporabu sile odvratanja, sprečavanja i intervencije radi okončanja piratstva i oružanih pljački u području operacije.

Vijeće EU-a je 15. lipnja 2009. godine usvojilo odluku o produžetku operacije ATALANTA za još jednu godinu odnosno do prosinca 2010. godine.

Struktura operacije predviđa sudjelovanje EU-a sa snagama jačine od oko dvadeset brodova i zrakoplova te oko 1800 vojnika. Trenutno su na području operacije kao stalni doprinositelji operaciji sljedeće EU zemlje: Nizozemska, Španjolska, Njemačka, Francuska, Grčka, Italija, Švedska, Belgija te Luxemburg.

Također je i određeni broj drugih EU vojnih osoba raspoređeno u zapovjedništvo operacije OHQ u Northwoodu, Velika Britanija. Osim Republike Hrvatske, od kolovoza 2009. godine i Norveška kao zemlja koja nije članica EU-a također sudjeluje u operaciji ATALANTA.

Od izuzetne je važnosti suradnja EU i NATO saveza (NATO operacija Ocean Shield) te suradnja s bilateralnim partnerima u području operacije – Oman, Egipat, Jemen, Saudijska Arabija, Kina, Japan, Malezija, Ruska Federacija, Indija.

Europske pomorske snage operiraju u zoni južno od Crvenog mora, Adenskog zaljeva i dijelom Indijskog oceana, uključujući i Sejše (Seychelles).

ATALANTA je do početka listopada 2009. godine osigurala pratnju za 43 broda pod zastavom UN-ovog Svjetskog programa hrane (WFP) koji su dopremali 280 000 tona humanitarne pomoći za stanovnike Somalije (opskrbljeno 2 milijuna stanovnika). Također se osigurava i plovidba komercijalnih brodova s osjetljivim teretom te brodova za potrebe postrojbi Afričke unije (AMISOM).

Osumnjičeni pirati mogu biti procesuirani od EU članice ili Kenije sukladno sporazumu potpisanom s EU u ožujku 2009. godine, kojim se Keniji daje pravo na procesuiranje. Do sada je u piratskim aktivnostima obuhvaćeno oko 70-tak pirata (oko 150 razoružano) koji su prebačeni u Mombasu (Kenija) gdje čekaju početak suđenja. U završnoj fazi pregovora je i sporazum sa Sejšelima obzirom na preopterećenost pravosuđa u Keniji.

U pogledu zdravstvenih rizika ova mirovna operacija nosi rizik sljedećih bolesti: crijevne zarazne bolesti, trbušni tifus, paratifus, hepatitis A i E, parazitne bolesti. Na kopnu je povećan rizik od žute groznice i malarije.

Sigurnosno stanje na području vojne operacije Europske unije "EU NAVFOR Somalia – ATALANTA" ocjenjuje se misijom srednjeg rizika. Uočeno je povećanje broja napada te zbog prisutnosti međunarodnih pomorskih snaga prošireno je i područje djelovanja pirata.

IV. POTREBNA FINANCIJSKA SREDSTVA

Financijska sredstva za troškove sudjelovanja pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske u mirovnoj operaciji Europske unije "EU NAVFOR Somalia - ATALANTA) planirana su u državnom proračunu Republike Hrvatske u okviru razdjela Ministarstva obrane.

V. PRIJEDLOG ODLUKE O SUDJELOVANJU PRIPADNIKA ORUŽANIH SNAGA REPUBLIKE HRVATSKE U MIROVNOJ OPERACIJI EUROPSKE UNIJE „EU NAVFOR Somalia – ATALANTA“

Na temelju članka 6. stavka 2. podstavka 6. Zakona o obrani (Narodne novine, broj 33/02, 58/02 i 76/07) i članka 4. stavka 1. Zakona o sudjelovanju pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske, policije, civilne zaštite te državnih službenika i namještenika u mirovnim operacijama i drugim aktivnostima u inozemstvu (Narodne novine, broj 33/02), na prijedlog Vlade Republike Hrvatske, Hrvatski sabor na sjednici _____2009. donio je

ODLUKU

o sudjelovanju pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske u mirovnoj operaciji Europske unije "EU NAVFOR Somalia – ATALANTA"

I.

U mirovnu operaciju Europske unije "EU NAVFOR Somalia – ATALANTA" u 2010. godini upućuje se do pet pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske, uz mogućnost rotacije.

II.

Ovlašćuje se Vlada Republike Hrvatske da utvrđuje trajanje rotacije, broj i organizacijsku strukturu pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske u mirovnoj operaciji iz točke I. ove Odluke.

III.

Obvezuje se Vlada Republike Hrvatske da po završetku sudjelovanja pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske u mirovnoj operaciji iz točke I. ove Odluke podnese izvješće Hrvatskom saboru.

IV.

Ova Odluka stupa na snagu danom objave u Narodnim novinama.

OBRAZLOŽENJE

Točkom I. Određuje se da Hrvatski sabor donosi odluku o sudjelovanju pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske u mirovnoj operaciji Europske unije "EU NAVFOR Somalia –ATALANTA". Pravni temelj za donošenje odluke Hrvatskog sabora je članak 7. stavak 2. Ustava Republike Hrvatske koji propisuje da je za prelazak Oružanih snaga preko granica Republike Hrvatske potrebna prethodna odluka Hrvatskog sabora i odredba članka 6. Zakona o obrani (Narodne novine, broj 33/02, 58/02 i 76/07) koja u nadležnost Hrvatskog sabora stavlja odlučivanje o izlasku ili djelovanju Oružanih snaga izvan granica Republike Hrvatske. Stoga je u uvodnom dijelu navedena zakonska osnova za donošenje odluke. Zakon o sudjelovanju pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske, policije, civilne zaštite te državnih službenika i namještenika u mirovnim operacijama i drugim aktivnostima u inozemstvu (Narodne novine, broj 33/02) na istovjetan način u članku 5. uređuje ovo područje. U mirovnu operaciju Europske unije "EU NAVFOR Somalia –ATALANTA" upućuje se u 2010. godini do pet pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske, uz mogućnost rotacije.

Točkom II. Ovlašćuje se Vlada Republike Hrvatske da utvrđuje trajanje rotacije, broj i organizacijsku strukturu pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske u mirovnoj operaciji Europske unije "EU NAVFOR Somalia –ATALANTA".

Točkom III. Obvezuje se Vlada Republike Hrvatske da po završetku sudjelovanja pripadnika Oružanih snaga u mirovnoj operaciji Europske unije "EU NAVFOR Somalia –ATALANTA" podnese izvješće Hrvatskom saboru.

Točkom IV. Određuje se da Odluka Hrvatskog sabora stupa na snagu danom objave u Narodnim novinama, u skladu s odredbom članka 250. Poslovnika Hrvatskog sabora.